

2002 nr. 6 31. janúar**Lög um tóbaksvarnir**

Upphaflega l. 74/1984 (tóku gildi 1. jan. 1985). Breytt með l. 7/1996 (tóku gildi 1. okt. 1996), l. 101/1996 (tóku gildi í samræmi við fyrirmæli 10. gr. laganna), l. 82/1998 (tóku gildi 1. okt. 1998) og l. 95/2001 (tóku gildi 1. ágúst 2001). Endurútgefin sbr. 17. gr. l. 95/2001.

I. kafli. Markmið, gildissvið og stjórn.

■ **1. gr.** Markmið laga þessara er að draga úr heilsutjóni og dauðsföllum af völdum tóbaks með því að minnka tóbaksneyslu og vernda fólk fyrir áhrifum tóbaksreysks.

□ Virða skal rétt hvers manns til að þurfa ekki að anda að sér lofti sem er mengað tóbaksreysk af völdum annarra.

□ Þeir sem bera ábyrgð á barni skulu stuðla að því að það njóti réttar skv. 2. mgr., einnig þar sem reykingar eru ekki bannaðar skv. III. kafla þessara laga.

■ **2. gr.** Með tóbaki er í lögum þessum átt við tóbaksjurtir (nicotiana) og allan varning unninn að öllu eða einhverju leyti úr þeim til neyslu, svo sem sígarettur, vindla, reykttóbak, neftóbak og munntóbak.

□ Með reykfærum er í lögum þessum átt við áhöld og bún- að tengdan tóbaksreykingum, svo sem sígarettupappír, reykj- arpípúr og tæki til að vefja sígarettur, svo og annan slíkan varning.

□ Með munntóbaki er í lögum þessum átt við allar vörur, unnar að öllu eða einhverju leyti úr tóbaki til töku í munn, að undanskildum þeim sem eru ætlaðar til reykinga.

□ Með skrotóbaki er í lögum þessum átt við munntóbak í bitum eða ræmum, einkum ætlað til að tryggja.

□ Með neftóbaki er í lögum þessum átt við duft eða mylsnu, gerða að öllu eða einhverju leyti úr tóbaki til töku í nef.

■ **3. gr.** Lög þessi gilda ekki um tóbak sem notað er sem lyf samkvæmt lyfjalögum eða sem eiturefni samkvæmt lögum um eiturefni og hættuleg efni.

■ **4. gr.** Yfirstjórn mála samkvæmt lögum þessum er í höndum heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra.

■ **5. gr.** Ráðherra skipar tóbaksvarnanefnd til fjögurra ára í senn. Í nefndinni eiga sæti þrír menn, og skulu a.m.k. tveir vera sérfróðir um skaðsemi tóbaks eða tóbaksvarnir. Var- menn skulu skipaðir á sama hátt. Ráðherra skipar einn nefnd- armann formann.

□ Hlutverk tóbaksvarnanefnar er fyrst og fremst:

1. Að vera ríkisstjórn, heilbrigðismálaráðherra, Hollustu- vernd ríkisins, Vinnueftirliti ríkisins og öðrum opinberum að- ilum til ráðuneytis um allt er að tóbaksvörnum lýtur.

2. Að gera tillögur til stjórnvalda um ráðstafanir til þess að vinna gegn neyslu tóbaks í samræmi við lög þessi.

3. Að efna og hvetja til átaks í tóbaksvörnum og leitast við að samræma tóbaksvarnir í landinu.

4. Að veita aðstoð og leiðbeiningar varðandi tóbaksvarnir, m.a. með því að gefa út og útvega fræðslur og önnur fræðslugögn.

5. Að fylgjast með tóbaksneyslu í landinu.

6. Að nýta reynslu og þekkingu annarra þjóða á sviði tóbaksvarna.

□ Fjármálaráðuneytið skal hafa samráð við tóbaksvarna- nefnd um stefnumörkun varðandi innflutning og verðlag- ingu tóbaks.

□ Leita skal álits nefndarinnar um allar reglugerðir sem snerta tóbaksvarnir og tóbakssölu.

□ Tóbaksvarnanefnd starfar í samvinnu við Hollustuvernd ríkisins og Vinnueftirlit ríkisins.

□ Ráðherra er heimilt að setja nánari ákvæði um hlutverk og störf tóbaksvarnanefnar í reglugerð.

II. kafli. Sala og auglýsingar.

■ **6. gr.** Tóbak má því aðeins hafa til sölu eða dreifingar að skráðar séu viðvaranir um skaðsemi vörunnar á umbúð- ir hennar.

□ Sígarettupakka skal merkja sérstaklega með upplýsingum um tjóru- og nikótíninnihald.

□ Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um merkingar þessar, þar á meðal um aðvörunartexta, stærð hans, letur og annað sem máli kann að skipta.

□ Sá sem framleiðir, flytur inn eða selur tóbak má ekki án samþykkis heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra gefa með orðum eða táknum sínar eigin upplýsingar á umbúðum vör- unnar um heilsufarsleg áhrif af neyslu hennar.

□ Tóbaksframleiðendur standa straum af kostnaði við merk- ingar samkvæmt þessari grein.

■ **7. gr.** Hvers konar auglýsingar á tóbaki og reykfærum eru bannaðar hér á landi. Þetta nær þó ekki til auglýsinga í ritum sem út eru gefin utan lands af erlendum aðilum á erlendum tungumálum, enda sé megintilgangur þeirra ekki að auglýsa slíkar vörur. Þrátt fyrir það er Áfengis- og tóbaksverslun rík- isins heimilt að gefa út verðskrá fyrir tóbak og birta skrá yfir skaðleg efni í tóbaksvörum.

□ Bannað er enn fremur að sýna neyslu eða hvers konar meðferð tóbaks eða reykfæra í auglýsingum eða upplýsing- um um annars konar vöru eða þjónustu og í myndskreytingu á varningi.

□ Með auglýsingum er í lögum þessum m.a. átt við:

1. hvers konar tilkynningar til almennings eða sérstakra markhópa, þar á meðal vörुकynningar, úttillningar í glugg- um verslana, hvers konar skilti og svipaðan búnað,

2. alla notkun hefðbundinna tóbaksvörumerkja (heita og auðkenna) eða hluta þeirra; undanskildar eru þó vörur sem framleiddar eru undir slíkum merkjum, enda gilda auglýs- ingatakmarkanir laganna um þær að öðru leyti,

3. hvers konar umfjöllun í fjölmiðlum um einstakar vöru- tegundir til annars en að vara sérstaklega við skaðsemi þeirra,

4. dreifingu vörusýna til neytenda.

□ Óheimilt er að setja á markað hér á landi tóbak undir vöru- merkjum sem eru þekkt sem eða notuð sem merki fyrir aðra vöru eða þjónustu.

□ Hvers kyns framlög til viðburða eða starfsemi sem miða að því eða hafa þau beinu eða óbeinu áhrif að kynna tóbak eru bönnuð.

□ Tóbaki og vörumerkjum tóbaks skal komið þannig fyrir á útsölustöðum að það sé ekki sýnilegt viðskiptavinum.

■ **8. gr.** Tóbak má hvorki selja né afhenda einstaklingum yngri en 18 ára. Bann þetta skal auglýst með áberandi hætti þar sem tóbak er selt. Leiki vafi á um aldur kaupandans getur sala því aðeins farið fram að hann sýni með skilríkjum fram á að hann sé orðinn 18 ára.

□ Bannað er að flytja inn, framleiða og selja leikföng eða sælgæti sem er eftirlíking af sígarettum, vindlum eða reykj- arpípum eða er ætlað að minna á tóbak með öðrum hætti, svo sem myndskreytingu.

□ Bannað er að selja tóbak úr sjálfsöllum.

□ Ekki er heimilt að selja sígarettur í minna magni en heil- um 20 stykkja þökkum.

□ Bannað er að flytja inn, framleiða og selja finkornótt nef- tóbak og allt munntóbak, að undanskildu skrotóbaki.

□ Ekki má selja tóbak í skólum, stofnunum fyrir börn og unglunga eða á heilbrigðisstofnunum.

□ Þeir einir sem orðnir eru 18 ára mega selja tóbak. Heilbrigðisnefnd á viðkomandi eftirlitssvæði getur veitt tíma-bundna undanþágu frá þessu ákvæði um aldurstakmark. Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra setur í reglugerð að fenginni umsögn Vinnueftirlits ríkisins nánari ákvæði um undanþágur um aldurstakmark.

□ Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra ákveður í reglugerð, að höfðu samráði við tóbaksvarnanefnd og í samræmi við gildandi tilskipanir Evrópusambandsins, hver skuli vera hæstu leyfileg mörk skaðlegra efna í tóbaki og tóbaksreyk og hvernig hátað skuli mælingum og eftirliti með því að þessi mörk séu virt.

□ Til þess að selja tóbak í smásölu þarf sérstakt leyfi heilbrigðisnefndar á viðkomandi eftirlitssvæði. Skal leyfi veitt til fjögurra ára í senn og verður einungis veitt einstaklingum eða lögaðilum sem fullnægja almennum skilyrðum laga um verslunaratvinnu. Heimilt er sveitarfélögum að innheimta gjald fyrir leyfi og eftirlit með starfsemi leyfishafa að fenginni umsögn heilbrigðisnefnda. Um gjaldtöku fer skv. 3. mgr. 12. gr. laga um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998, með síðari breytingum. Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra er heimilt í samráði við umhverfisráðherra að setja í reglugerð nánari ákvæði um leyfisveitingu samkvæmt grein þessari.

□ Þeim sem selur tóbak í heildsölu er óheimilt að selja eða afhenda tóbak öðrum en þeim sem hafa leyfi til að selja tóbak í smásölu samkvæmt lögum þessum.

III. kafli. Takmörkun á tóbaksreykingum.

■ **9. gr.** Tóbaksreykingar eru óheimilar í þjónusturými stofnana, fyrirtækja og félagasamtaka, svo sem á veitinga- og skemmtistöðum og þar sem menningar- og félagsstarfsemi fer fram, þar með talið íþrótt- og tómsundastarf.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. má leyfa reykingar á veitinga- og skemmtistöðum á afmörkuðum svæðum, en tryggja skal fullnægjandi loftræstingu, sbr. 4. mgr. Meiri hluti veitingarýmis skal þó ávallt vera reyklaus og tryggja skal að aðgangur að því liggja ekki um reykingasvæði.

□ Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. má leyfa reykingar í tilteknum gistiherbergjum á hótelum og gistiheimilum. Í gistiskálum má hvorki leyfa reykingar í herbergjum né svefnskálum.

□ Þar sem reykingar eru leyfðar samkvæmt grein þessari skal séð fyrir loftræstingu sem fullnægir kröfum heilbrigðiseftirlits og þess gætt að reykingarnar mengi ekki andrúmsloftið þar sem þær eru ekki leyfðar.

□ Stjórnendur veitingastaða skulu leitast við að vernda starfsfólk gegn tóbaksreyk.

□ Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra er heimilt að setja nánari reglur um reykingar á veitinga- og gististöðum í samráði við samgönguráðherra og umhverfisráðherra, þar á meðal um flokkun þessara staða með tilliti til reykinga og loftræstingar.

□ Tóbaksreykingar eru bannaðar í öllu húsrými í sameign fjöleignarhúsa.

□ Ráðherra skal í samráði við menntamálaráðherra og Íþrótt- og Ólympíusamband Íslands setja reglur um takmarkanir á tóbaksneyslu utan húss á íþróttasvæðum.

■ **10. gr.** Tóbaksreykingar eru með öllu óheimilar:

1. Í grunnskólum, vinnuskólum sveitarfélaga, á leikskólum, hvers konar dagvistum barna og í húsakynnum sem eru

fyrst og fremst ætluð til félags-, íþrótt- og tómsundastarfa barna og unglunga.

2. Á opinberum samkomum innan húss sem einkum eru ætlaðar börnum eða unglungum.

3. Í framhaldsskólum og sérskólum.

4. Á heilsugæslustöðvum, á læknastofum og öðrum stöðum þar sem veitt er heilbrigðisþjónusta. Það á þó ekki við íbúðarherbergi vistmanna á hjúkrunar- og dvalarheimilum en þar er þó skylt að gefa þeim sem ekki reykja kost á reyklausum íbúðarherbergjum.

5. Á sjúkrahúsum. Þó má leyfa reykingar sjúklunga í vissum tilvikum. Ráðherra setur reglugerð þar sem nánar er kveðið á um framkvæmd undanþágunnar.

6. Í fangelsum. Leyfa má þó reykingar í fangaklefum. Skylt er að gefa þeim sem ekki reykja kost á reyklausum fangaklefum.

□ Öll önnur tóbaksneysla er jafnframt bönnuð í grunnskólum, vinnuskólum sveitarfélaga, leikskólum, hvers konar dagvistum barna og húsakynnum sem eru fyrst og fremst ætluð til félags-, íþrótt- og tómsundastarfa ungmenna. Sama gildir um allar samkomur sem einkum eru ætlaðar ungmennum.

□ Forstöðumenn allra annarra opinberra stofnana en um getur í 1. mgr. skulu í samráði við starfsfólk gera áætlun um bann við reykingum innan viðkomandi stofnunar sem kemur til framkvæmda eigi síðar en fyrir lok ársins 2000. Innan sérhverrar stofnunar skal þó heimilt að gera ráð fyrir afdrepi þar sem reykingar eru heimilaðar.

■ **11. gr.** Forráðamenn húsnæðis, sem almenningur hefur aðgang að en fellur ekki undir 9. og 10. gr. laga þessara, geta sjálfir ákveðið að takmarka reykingar í húsnæðinu. Skal slíkt látið greinilega í ljós á staðnum og tilkynnt heilbrigðisnefnd eða Vinnueftirliti ríkisins eftir því sem við á skv. 1. mgr. 18. gr. og gilda þá ákvæði þessara laga þar sem við á.

■ **12. gr.** Með þeirri undantekningu sem leiða kann af 2. og 3. mgr. 9. gr., sbr. þó 5. mgr. sömu greinar, skal hver maður eiga rétt á reyklausu andrúmslofti innan dyra á vinnustað sínum og vinnuveitandi sjá til þess að hann njóti þess réttar.

□ Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra skal setja reglur í samráði við félagsmálaráðherra og samgönguráðherra um takmarkanir á reykingum á vinnustöðum, þar á meðal í skipum, í samræmi við 1. mgr. og með tilliti til 1. gr. laga þessara.

■ **13. gr.** Tóbaksreykingar eru óheimilar í almenningssfarartækjum sem rekin eru gegn gjaldtöku.

□ Heimilt er forráðamönnum flugvéla að leyfa reykingar í hluta farþegarýmis í atvinnuflugi milli landa án viðkomu á Íslandi. Þess skal þó ávallt gætt að óþægindi skapist ekki fyrir þá sem ekki reykja.

IV. kafli. Fræðslustarfsemi.

■ **14. gr.** Menntamálaráðuneytið skal í samráði við heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið og tóbaksvarnanefnd sjá til þess að fram fari reglubundin fræðsla í því skyni að draga úr tóbaksneyslu:

1. Í skólum landsins. Sérstök áhersla skal lögð á slíka fræðslu í grunnskólum og skólum þeim sem mennta fólk til starfa að uppeldis-, fræðslu- og heilbrigðismálum.

2. Í fjölmiðlum.

□ Fræðsla um áhrif tóbaksneyslu og leiðir til að draga úr henni skal veitt á heilsugæslustöðvum og sjúkrahúsum.

V. kafli. Almenn ákvæði.

■ **15. gr.** Skylt er að verja a.m.k. 0,9% af brúttósölu tóbaks til tóbaksvarna.

□ Tóbaksvarnanefnd ráðstafar fénu í samráði við ráðherra.
■ **16. gr.** Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laganna.

VI. kafli. Eftirlit og viðurlög.

■ **17. gr.** Heilbrigðisnefndir, undir yfirumsjón Hollustuverndar ríkisins, hafa eftirlit með útsölustöðum tóbaks og fylgjast með því í umdæmi sínu að virt séu ákvæði II. kafla laga þessara um merkingar, auglýsingar og sölu tóbaks.

□ Nú er brotið gegn ákvæðum II. kafla og ekki farið að fyrirmælum heilbrigðisnefndar og getur nefndin þá beitt sömu úrræðum og talin eru upp í 27. gr. laga nr. 7/1998, um hollustuhætti og mengunarvarnir, með síðari breytingum.

□ Brjóti leyfishafi skv. 8. gr. gegn ákvæðum þeirrar greinar getur heilbrigðisnefnd á viðkomandi eftirlitssvæði að undan-genginni áminningu svipt hann leyfinu. Við ítrekað brot ber heilbrigðisnefnd að svipta hann leyfinu og eins ef brot er stórfellt.

□ Rísi ágreiningur um ákvarðanir heilbrigðisnefndar er heimilt að vísa málinu til úrskurðarnefndar sem starfar skv. 31. gr. laga um hollustuhætti og mengunarvarnir, nr. 7/1998, með síðari breytingum.

■ **18. gr.** Heilbrigðisnefndir, Vinnueftirlit ríkisins, Siglingastofnun Íslands og Flugmálastjórn hafa, eftir því sem við á,

eftirlit með því að virt séu ákvæði III. kafla laga þessara í samræmi við þau lög sem gilda um þessar stofnanir.

□ Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd eftirlitsins.

■ **19. gr.** Brot gegn ákvæðum 6. og 7. gr. eða reglum sem settar eru á grundvelli þessara laga og tengjast þeim greinum varða sektum en fangelsi allt að tveimur árum séu sakir miklar eða brot ítrekað.

□ Brot gegn ákvæðum 8. gr. eða reglum sem settar eru á grundvelli þessara laga og tengjast þeirri grein varða auk leyfissviptingar skv. 17. gr. sektum.

□ Um tilraun til brots eða hlutdeild gilda ákvæði almennra hegningarlaga, nr. 19/1940.

■ **20. gr.** Það varðar mann sektum haldi hann áfram að reykja í húsakynnum eða farartæki þar sem bannað er að reykja skv. 9., 10. og 13. gr., sbr. einnig 11. gr., enda hafi umráðamaður húsakynna eða stjórnandi farartækis eða fulltrúi þeirra veitt honum áminningu.

□ Sömu aðilar geta vísað hinum brotlega úr farartækinu eða húsakynnum láti hann ekki segjast.

■ **21. gr.** Með mál sem kunna að rísa vegna brota á lögum þessum og reglugerðum settum samkvæmt þeim skal farið að hætti opinberra mála.